

Nový občanský zákoník

Základní informace

Dosavadní úprava

- ABGB 1811
- Komunistické občanské zákoníky z let 1950, 1964 (do konce 2013: 40/1964 Sb.)
- NOZ: z. č. 89/2012 Sb., účinnost od 1. 1. 2014
- Základní informace:
<http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

Charakteristika

- Návrat k tradičně vnímaným pojmům
- Inspirace zahraničními právními řády a ABGB, římskoprávní tradice
- Změna pojmosloví: právní jednání, svéprávnost, osoby sešvagřené
- Řeší situace dosud neřešené
- 3081
- Jde o lex generalis pro celé soukromé právo

Systematika

- Nově je součástí také rodinné právo
- Nová úprava PO (.. + zákon o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb.=zrušen ObchZ!)
- Systém NOZ: obecná část, rodinné právo, absolutní a relativní majetková práva, přechodná ustanovení
- Základní témata NOZ: obecné pojmy, dědictví, věcná práva, náhrada újmy, smluvní právo, rodinné právo

Významné změny

- Jednotná úprava smluv (i pro podnikatele)
- Neformálnost, relativní neplatnost, zejména: smluvní svoboda: *co neodporuje dobrým mravům, statusovým právům a veřejnému pořádku, lze si smluvně sjednat*
- Preference řešení vztahů skrze SP, VP jen je-li tak stanoveno nebo je to nezbytné

Významné změny: FO

- Svěprávnost = zletilostí, manželstvím, emancipací od 16 let (pokud si obstará své záležitosti), jak je tomu u dětí...?
- Předběžné prohlášení do budoucna (pro případy, kdy nebudu schopná jednat)
- Uvážlivé zacházení s omezováním svěprávnosti – na 3 roky, již nelze zbavit! x nápomoc při rozhodování, zastoupení členem domácnosti
- Institut prohlášení nezvěstnosti

Významné změny: PO

- Nová právní úprava v zákonu o obchodních korporacích, zákon o veř. rejstřících PO a FO
- Základní typy PO: korporace, fundace, ústavy
- **Znaky PO:** vliv státu na vznik PO, určitý účel (soukr. X veř.) vzniku, právní osobnost, majetková odpovědnost, organizační struktura
- 20 NOZ: PO je uskupení, které má právní osobnost, nebo jemuž je uznána zákonem
- 21 NOZ: stát je v SP právnickou osobou!, podobně obce, kraje v SP mají rovné postavení

Významné změny: PO

- Zásada péče řádného hospodáře (*poctivost, loajalita, znalost*) & pravidlo podnikatelského úsudku (*mohl rozumně předpokládat..*)
- Zánik PO: dosažení účelu // ze zákona // soud // dobrovolně

Významné změny: PO

- ➔ **KORPORACE:** obchodní společnosti + spolky
..podle téže úpravy pojedou i odbory a sdružení
podle zákona o sdružování občanů
- ➔ Tzn. sdružení se považují podle NOZ za spolky,
pokud se ustanoví nově, je třeba dohodnout se
na stanovách + nutný je zápis do veřejného
rejstříku (zákon č. 304/2013 Sb., o veř.
rejstřících právnických a fyzických osob)
- ➔ **FUNDACE:** nadace + nadační fondy
- ➔ **ÚSTAVY:** dosavadní o. p. s.

Právní zastoupení

- *Zákonné zastoupení*

- *Opatrovnictví*

- *Smluvní zastoupení*

- bude možné i opatrovnictví PO

- nově: dohled nad opatrovníkem opatrovnickou radou

- souhlas ne plně svéprávného k zákroku na těle:

Právní zastoupení

■ „Nezletilý, který není plně svéprávný, může v obvyklých záležitostech udělit souhlas k zákroku na svém těle také sám, je-li to přiměřené rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku a jedná-li se o zákrok nezanechávající trvalé nebo závažné následky.“

■ *Jaké jednání to může být?*

Věcná práva

- Nadále držba, vlastnictví, zástavní právo, zadržovací právo, věcná břemena
- Jde o absolutní práva xx závazky
- Vlastnictví = vše, co někomu patří, tj. všechny jeho hmotné i nehmotné věci
- Nově: jsou i věci bez vlastníka (zvěř..)
- Opuštěná věc – nález: dnes je opomíjen vlastník, nově nález zvířete: nálezce se v případě nezájmu stane do 2 měs. vlastníkem nebo do útulku
- Zvíře není věcí! Poranění: i léčba, nemajetková újma, najdu psa: nahlásit obci
- Budova i pozemek mají téhož vlastníka

Úprava sousedských vztahů

- ☐ Lze si vzít ovoce, které spadlo
- ☐ Lze odstranit kořeny apod., pokud na výzvu neučinil
- ☐ Lze požadovat, aby tam nestékala voda apod.
- ☐ V případě pochybných hranic stanoví soud
- ☐ Musím umožnit vstup pro údržbu, jakož i strpět nezbytnou cestu /újma + úplata

Evidence ve veřejném seznamu

- ❑ Pokud je právo zapsáno ve veřejném seznamu, nelze se dovolávat jeho neznalosti
- ❑ Pokud se pravý vlastník dozví o falešném zápise, může chtít odstranění
- ❑ Nabytí od nevlastníka: ochrana dobré víry – nabudu vlastnictví i od toho, kdo je v KN zapsán neprávem
- ❑ Když ale koupím v zastavárně kradenou věc a vlastník se do 3 let přihlásí a prokáže krádež, mám smůlu

Změny ve smluvním právu

- Dispozitivnost, neformálnost
- Před smluvní odpovědnost: náhrada za újmu za neuzavření smlouvy
- Odstranění duality ObchZ vs. OZ
- Pronajmout lze i věc, která vznikne
- Darování pro případ smrti
- Dar lze chtít zpět mj. pro nevděk obdarovaného, pro nouzi
- Zákaz lichvy, zneužití tísně, plnění v hrubém nepoměru
- Záruka – odpovědnost – i nadále 2 roky

Změny ve smluvním právu

- Ochrana slabší strany, spotřebitel – kdo je spotřebitel, kdy vzniká spotřebitelská smlouva? Může odstoupit bez uvedení důvodu
- Koupě kradené věci: přihlásí-li se vlastník do 3 let, má kupující smůlu
- Dosavadní OZ: zákaz odchýlit se od zákona v neprospěch spotřebitele → NOZ: zákaz ujednání zakazujícího nerovnováhu práv
- Přechod vlastnictví: účinností KS, zápisem do veřejného seznamu, specifikací

Změny ve smluvním právu - nájem

- Nájem domu, nájem bytu – písemně!
- Přejí-li si to smluvní strany, zapíše se nájem do veřejného seznamu
- Výpověď z nájmu:
- ! **Pozor poprvé**: obecně tříměsíční výpovědní doba, ale ne v případě porušení
- ! **Pozor podruhé**: už nebudou výpovědní důvody s přivolením soudu

Dědické právo

- ❑ Dědit může i PO, i ta, která vznikne po smrti zůstavitele, podobně jako FO, která se narodí až po smrti zůstavitele
- ❑ Pokud je zůstavitel alkoholik a je omezen na svéprávnosti, může pořídit jen polovinou majetku
- ❑ Neopomenutelní dědici: děti + nedědí-li, tak jejich děti (musí zdědit $\frac{3}{4}$ - $\frac{1}{4}$ podílu)
- ❑ Dědická smlouva
- ❑ Rozšíření na prarodiče, bratrance a sestřenice
- ❑ Možnost stanovení podmínky pro dědění

Dědické právo – důvody vyloučení dědice

- ❑ Dědická nezpůsobilost
- ❑ Zřeknutí se dědického práva: dohoda
- ❑ Vzdání se dědictví – ve prospěch jiného
- ❑ Odmítnutí dědictví – obecně
- ❑ Vydědění – nově: odsouzení za TČ svědčící o jeho zvrhlé povaze 😊
- ❑ Zcizení dědictví – nabývá dále jiná osoba ode mě jako od dědice
- ❑ Dědic odpovídá za dluhy zůstavitele – námitka soupisu pozůstalosti

Zákon o obchodních korporacích

- Dříve: obchodní zákoník, ale ZOK není jeho nástupcem (část ObchZ do NOZ, část do rejstříkového zákona, část do ZOK)
- Odstranění duality obligačního práva
- Upravuje vznik, fungování, zánik obchodních společností, družstev
- Flexibilita, dispozitivnost, vyšší odpovědnost osob jednajících za OK
- Péče řádného hospodáře
- Koncernové právo

Zákon o obchodních korporacích

- *Obchodní korporace = obchodní společnosti + družstva*
- Typy obchodních společností zůstávají
- Větší změny: u kapitálových OS
- S. r. o.: už není povinnost ZK, ani RF
- Družstva – jiné než podnikatelské důvody, nejčastější bytové družstvo

Hlavní změny v rodinném právu

- Od účinnosti NOZ bude ZOR neplatný
- Nové instituty: osvojení zletilého, rodinný závod (nejde o PP vztah, ale odměna..)
- Hlavní body: manželství, manželské vztahy, rodičovské vztahy, příbuzenství, vyživovací povinnost, jiné formy péče o děti

Hlavní změny v rodinném právu

- Uzavření manželství: i nadále lze církevní // civilní sňatek
- Návrh na možnost stanovení nezrušitelného církevního manželství
- Kdy nelze: uzavření manželství, obdobného svazku i v cizině, nesvéprávnost, věk, příbuzenství, svěření do péče
- Před nabytím zletilosti lze svéprávnosti nabýt uzavřením manželství nebo přiznáním svéprávnosti

Hlavní změny v rodinném právu

- ❑ Vztahy manželů: lze se dovolat neplatnosti, když manžel prodal dražší věc bez souhlasu manželky
- ❑ Registrovaní partneři dál v zákoně o RP – předmětem kritiky, námitky diskriminace
- ❑ Povinnost sdělit manželovi jmění, své například studijní plány také
- ❑ Společný návrh na rozvod
- ❑ Manžel převezme něčí dluhy bez souhlasu = nepatří do SJM
- ❑ Při rozvodu nelze jen tak vystěhovat manžela

Hlavní změny v rodinném právu

- ❑ Lze osvojit i zletilého, pokud je osvojena matka, vztáhne se to i na její dítě
- ❑ Matkou je žena, která dítě porodila – případně nutno osvojení
- ❑ Návrhy na právo dítěte na život bez násilí
..výsledné ustanovení: dítě je povinno dbát rodičů
- ❑ Výživné: manželé, rodiče – děti nebo jiní potomci – předci, rozvedení manželé (původ neschopnosti se živit v manželství), výživné neprovdané těhotné ženě nebo matce

Hlavní změny v rodinném právu

- Styk dítěte s blízkou osobou: nová úprava situace, kdy si přeje se s dítětem stýkat například bývalý manžel matky dítěte, jenž není biologickým otcem
- Další formy péče o děti: poručenství, pěstounství, přechodné svěření do péče, ústavní výchova, opatrovnictví
- Delší lhůta pro otce: půl roku, resp. do 6 let dítěte
- Náhradní mateřství: lze osvojit

Majetkové poměry manželů

- Společné jmění
- Co do něj nepatří
- Nesezdané páry
- Kdy nejsou dluhy manžela součástí společného jmění?

Dluhy jednoho z manželů:

- Se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku, nebo
- je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Do SJM nepatří věc, která/kterou:

- Slouží osobní potřebě jednoho z manželů
- Nabyl darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl.
- Nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech.
- Nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví.
- Nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.

Nahrávání bez souhlasu

- ❑ Záznamy pořízené veřejně, ve veř. zájmu nespádají do ochrany os.údajů
- ❑ Nově: zaměstnavatel mě vyhodí, zdůvodní to protizákonně –můžu použít i nahrávku pořízenou bez jeho souhlasu
- ❑ Kamera na domě – může se stát, že to bude pokutovat ÚOOÚ, ale pro civilní řízení použitelné (Kühn)